

WERF 1:

PRODUCTIVITEIT EN WERKDRUK: WAT WERKT VOOR JOU?

‘Hoe groter de taart, hoe meer er te verdelen valt,’ werd ons altijd voorgehouden, en dat hard werken de manier is om die taart te doen groeien. Maar de laatste tijd lijkt er steeds minder taart voor iedereen. Betekent dit dan dat Vlamingen niet langer hard werken? Het voelt namelijk heel anders aan. We hebben het gevoel harder te werken dan ooit, met steeds meer technologische hulpmiddelen. Intussen gebeurt dit ook steeds vaker met AI, om onze eigen intelligentie aan te vullen. We weten bovendien dat we langer zullen moeten werken, maar die pensioenleeftijd lijkt sneller te verhogen dan dat wij gezond oud(er) worden.

Al deze veranderingen blijken zich echter helemaal niet te vertalen in betere productiviteitscijfers: de taart groeit namelijk steeds minder snel. Economen en politici worden hier zenuwachtig van. Om de stijgende overheidsuitgaven en sociale zekerheid te betalen, zou een grotere productiviteit (en dus economische groei) wonderen doen. Aan de andere kant van de oceaan groeien deze cijfers wél voorbeeldig. De VS zijn aan een inhaalbeweging bezig op Europa. Amerikanen werkten altijd al langer dan ons, maar nu beginnen ze tijdens die lange werkweken zonder vakantie, ook steeds productiever te werken. Ook dichterbij huis, in Scandinavië, blijft de productiviteit toenemen. Daar wordt weliswaar gewerkt op een manier die beter aansluit op een leven dat ruimte laat voor vrije tijd en vakantie, maar dan mét de nodige taartgroei.

Concurrentiepositie onder druk

In Vlaanderen en de rest van West-Europa neemt de productiviteit dus steeds langzamer toe. De concurrentiepositie van onze bedrijven komt hierdoor onder druk te staan, zo blijkt uit een recent rapport van Mario Draghi, oud-premier van Italië en oud-voorzitter van de Europese Centrale Bank dat werd besteld door de Europese Commissie. Ook andere studies, waaronder ook enkele in opdracht van de Vlaamse overheid bevestigen dit. Vroeger was dit anders. Toen werkten we misschien minder lang dan de Amerikanen, maar wel met veel meer resultaat. Ook de lonen in Vlaanderen lagen hoger dan in bijvoorbeeld China, maar dat was ook het geval voor ons opleidings- en productiviteitsniveau. Het een compenseerde met andere woorden het andere. Dit is steeds minder het geval.

Harder en meer werken of efficiënter werken?

Om aan deze situatie te ontkomen bestaan twee voor de hand liggende oplossingen: ofwel nog harder en meer werken, ofwel tijdens de bestaande arbeidstijd beter, efficiënter en dus productiever werken. De keuze van werkgeversorganisaties en hun lobbyisten laat zich makkelijk raden. Maar er gaan ook andere stemmen op. Stemmen die pleiten voor efficiënter werken door technologie slimmer in te zetten, door meer te innoveren of door de arbeidsorganisatie beter in te richten. Het is belangrijk voor vakbonden om dit debat

“IN TIJDEN VAN ARBEIDSKRAPTE, WAARIN HET MOEILIJK IS OM VACATURES IN TE VULLEN EN STEEDS MEER MENSEN UITVALLEN, IS HET ANTWOORD NIET OM WERKNEMERS NOG HARDER UIT TE KNIJPEN OM PRODUCTIVITEIT TE BEVORDEREN.”

mee te voeren en aan te sturen op effectieve maatregelen waar werknemers beter van worden.

Receptenboek Vlaamse overheid

In februari 2024 lanceerde de Vlaamse Regering de ‘Vlaamse Versnelling’, een soort receptenboek vol oplossingen die moeten leiden tot meer taart om te verdelen. Ook op het federale en Europese niveau wordt hier volop over nagedacht. De ingrediënten variëren dan van nieuwe technologieën zoals AI en robotica, over het verminderen van regels en administratie voor bedrijven, meer investeren in infrastructuur tot flexibeler en langer werken. Het is in dat kader dat we de recente federale maatregelen moeten zien die inzetten op verdere flexibilisering, nachtwerk, enz.

Onze voorstellen blijven liggen bij beleid

Ook rond werkbaar werk belooft de Vlaamse regering beleidsmaatregelen te nemen. Maar heel concreet wordt dat

voorlopig niet. Vanuit het ACV hebben we al lang een aantal voorstellen gedaan die stof liggen te vergaren in de kast. Het zal niet verbazen dat we voor oplossingen eerder kijken richting de Scandinavische landen, dan richting de VS of China. In landen als Noorwegen en Zweden bestaat meer inspraak voor werknemers bij de organisatie van hun arbeid, of meer mogelijkheden om het werk te kunnen combineren met opleidingen. Flexibiliteit van de arbeidstijd zorgt er daar voor dat de arbeidstijd beter aansluit bij het privéleven en de individuele loopbaan. Ook het inzetten van nieuwe technologieën kan een grote rol spelen, maar dan op een manier die werknemers inspraak geeft in het gebruik ervan, met de ruimte om zelf voorstellen te doen.

Onze regeringen sturen rechtstreeks aan op nog harder en nog meer werken, terwijl dit steeds minder economisch resultaat oplevert. Sterker nog: de kost van al deze werkdruk is productiviteitsremmend. In tijden van arbeidskrapte, waarin het moeilijk is om vacatures in te vullen en steeds meer mensen uitvallen, is het antwoord niet om werknemers nog harder uit te knijpen om productiviteit te bevorderen. Hoog tijd dus om ons als vakbond te serieus mengen in dit debat.

In de voorbereiding van en op het Vlaams ACV-congres in 2026 stellen we jou dan ook de vraag: Wat werkt voor jou als het gaat over werkdruk en productiviteit? II